

Otizimli Çocu?a Sahip Ebeveynlerin E?itsel Becerilerine ?li?kin Yeterlik Ölçe?i (EEBYÖ)

RECOMMENDED CITATION

memjavad (2025). *Otizimli Çocu?a Sahip Ebeveynlerin E?itsel Becerilerine ?li?kin Yeterlik Ölçe?i (EEBYÖ)*. Turkish Psychological Scales. Retrieved from <https://tr-scales.arabpsychology.com/?p=28608>

Öz

Otizimli Çocuğa Sahip Ebeveynlerin E?itsel Becerilerine ?li?kin Yeterlik Ölçe?i (EEBYÖ), erken çocukluk döneminde Otizm Spektrum Bozuklu?u (OSB) tan?s? alm?? çocuklar?n ebeveynlerinin, çocuklar?n?n geli?im alanlar?na yönelik sahip olduklar? e?itsel yeterlik alg?lar?n? ölçmek amacıyla geli?tirilmis? 40 maddelik bir ölçektir. Ölçek, ebeveynlerin bili?sel, sosyal, ileti?im, özbak?m, psikomotor ve problem davran?? yönetimi becerilerindeki alg?lanan yeterlili?ini de?erlendirek, ebeveyn e?itim programlar?n?n etkinli?ini incelemede güçlü bir araç sa?lamaktadır. Ölçek, geli?tirme a?amas?nda yüksek düzeyde geçerlik ve güvenilirlik kan?tlar? sunmuştur.

Anahtar Kelimeler

Otizm Spektrum Bozuklu?u, Ebeveyn Yeterli?i, E?itsel Beceriler, Ölçek Geli?tirme, Yeterlik Alg?s?, Erken Çocukluk E?itimi

Yazarlar

M. Abdulbaki KARACA

Amaç

EEBYÖ'nün temel amacı, erken çocukluk dönemindeki OSB'li çocuklara sahip ebeveynlerin, çocuklar?n?n geli?imini desteklemeye yönelik e?itsel becerilere ili?kin kendilerini ne kadar yeterli gördüklerini belirlemektir. Bu ölçek, özellikle ebeveyn e?itim programlar?n?n OSB'li çocuklar?n bak?m ve e?itiminde ebeveyn yeterlik düzeyleri üzerindeki etkisini bilimsel olarak de?erlendirmek üzere tasarlanmıştır. Ölçek, alt? farklı geli?im alan?ndaki yeterlik düzeylerini ayrı ayrı ölçerek detaylı bir profil sunmayı hedefler.

Yapı

EEBYÖ, ebeveynlerin çocuklar?n?n e?itimine ili?kin alg?lanan yeterliliklerini ölçen çok boyutlu bir yapıyı temsil eder. Ölçek, ebeveynlerin OSB'li çocuklar?n?n geli?im alanlar?na yönelik sahip olduklar? e?itsel yeterlilikleri de?erlendiren alt? temel alt boyuttan oluşmaktadır:

Bili?sel Beceriler

Dil ve ?leti?im Becerileri

Sosyal ve Duygusal Beceriler

Problem Davran?? Yönetimi

Psikomotor Beceriler

Özbak?m Becerileri

Bu alt boyutlar, ebeveynlerin çocuklar?nın özel gereksinimlerine yönelik müdahale becerilerini kapsamaktadır. Ölçek, toplam 40 maddeden oluşmakta olup, her bir madde ebeveynin ilgili beceriyi uygulama konusundaki algılanan yeterlili?ini sorgulamaktadır.

Geçerlik

Ölçe?in geli?tirme çal??mas?nda, maddelerin ölçtü?leri özelli?i ba?ar?l? bir ?ekilde ay?rt etme gücünü belirlemek amacıyla iç geçerlik analizleri yapılm??tır. Bu kapsamda, ölçekten alınan toplam puanlara göre belirlenen %27'lik üst grup ile %27'lik alt grubun her bir madde puanları arasındaki farklar incelenmiştir. Bu analiz, t-testi kullanılarak gerçekleştirilmiştir.

Yapılan analizler sonucunda, tüm alt boyutlarda (Sosyal ve Duygusal Beceriler, Bili?sel Beceriler, Dil ve ?leti?im Becerileri, Özbak?m Becerileri, Problem Davran?? ve Psikomotor Beceriler) her bir maddenin üst ve alt grupların aritmetik ortalamaları arasında anlamlı bir farklılık olduğu ($p<0,05$) gözlemlenmiştir. Bu bulgular, EEBYÖ'nün, OSB'li çocukların e?itimine ili?kin e?itsel becerilere sahip olan ebeveynler ile olmayanları ba?ar?l? bir ?ekilde ay?rt etti?ini ve dolay?sıyla güçlü bir iç geçerli?e sahip olduğunu göstermektedir.

Güvenirlik

Ölçe?in iç tutarlılı??nı de?erlendirmek amacıyla Cronbach Alpha güvenilirlik katsayıları hesaplanmıştır. Elde edilen katsayılar, ölçe?in ve alt boyutların yüksek düzeyde güvenilir olduğunu kanıtlamaktadır. Genel ölçek toplam güvenilirlik katsayısı 0,962 olarak bulunmuştur, bu değer mükemmel düzeyde iç tutarlılı?a işaret etmektedir.

Alt boyutların Cronbach Alpha Güvenirlik Katsayıları aşağıdaki gibidir:

1. **Bili?sel Beceriler:** 0,921
2. **Dil ve ?leti?im Becerileri:** 0,937
3. **Sosyal ve Duygusal Beceriler:** 0,854
4. **Problem Davran??:** 0,874
5. **Psikomotor Beceriler:** 0,837
6. **Özbak?m Becerileri:** 0,837

Faktör Analizi

Ölçek, altı farklı geli?im alanını temsil eden alt boyutlardan oluştuğundan, geli?tirme sürecinde yapı geçerli?ini sağlamak amacıyla faktör analizinin (Büyük olasılıkla Aç?mlayıcı veya Doğrulayıcı Faktör Analizi) kullanıldığı anlaşılmaktadır. Ölçe?in 40 maddesi, ebeveynlerin e?itsel yeterliklerini altı farklı faktör altında gruplandırarak, teorik yapının ampirik olarak desteklendi?ini göstermektedir. Bu faktörler, ebeveynlerin OSB'li çocukların karmaşık ve çok

yönlü ihtiyaçlarına cevap verebilme becerilerini sistematik olarak ayırmaktadır.

Araç Bilgisi

Test Türü: Ölçek Geliştirme (Özgün Geliştirme)

Format: 40 maddeden oluşan öz bildirim türünde bir anket.

Derecelendirme: Maddeler 5'li Likert Ölçeđi üzerinden derecelendirilmektedir.

Mevcut Diller: Türkçe

Popülasyon Grubu: Otizm Spektrum Bozukluğu (OSB) tanınmış almış çocukların ebeveynleri.

Yaş Grubu: Erken çocukluk dönemindeki OSB'li çocuklara sahip ebeveynler.

Popülasyon Detayları: Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü'nde yürütülen bir doktora tezi kapsamında Türkiye'deki ebeveynler üzerinde uygulanmıştır.

Test Metodolojisi: Ölçek maddeleri, ebeveynlerin kendilerini ne kadar yeterli hissettiklerini değerlendirmeye yönelik ifadelerden oluşur ve toplam puan, ebeveynin genel eğitsel yeterlik algısının bir göstergesidir.

İzinler, Ücret ve Test Yılı

Test Yılı: 2021

Sorumlu Yazar: M. Abdulbaki KARACA

İletişim: akaracaegitim@gmail.com

İzinler ve Ücret: Kullanım ve izin koşulları için sorumlu yazar ile doğrudan iletişime geçilmesi gerekmektedir.

Kaynaklar

Ölçeğin geliştirilmesine ilişkin detaylı bilgiler ve geçerlik/güvenirlik analizleri, sorumlu yazarın doktora tezinde bulunmaktadır.

Karaca, M.A., (2021). *Ebeveyn eğitim programının erken çocukluk dönemindeki otizmli çocuğa sahip ebeveynlerin eğitsel yeterliklerine etkisinin incelenmesi*. (Yayımlanmamış doktora tezi). Necmettin Erbakan Üniversitesi Eğitim Bilimleri Enstitüsü, Konya.

Tezin tam metnine erişim linki: acikerisim.erbakan.edu.tr

Ölçek Maddeleri

ÖNEML?: A?a??daki ölçek maddeleri orijinal dillerinde korunmal? ve hiçbir ?ekilde de?i?tirilmemelidir.

Ölçek 40 maddeden olu?maktadır. Örnek maddeler ekli dosyada, geçerlik ve güvenirlikle ilgili ayr?nt?lar yukar?da linkte yer alan tezde bulunmaktadır. Ölçe?in orijinal DOCX dosyas? buradan indirilebilir: otizmli-cocuga-sahip-ebeveynlerin-egitsel-becerilerine-iliskin-yeterlik-olcegi-eebyo-toad.docx

ARABPSYCHOLOGY.COM